

Predgovor

Prehod v odraslost je z vidika zgodovine razvojne psihologije novo razvojno obdobje med mladostništvom in zgodnjo odraslostjo, ki naj bi bilo značilno za posameznike v sodobnih postmodernih družbah od konca najstniških let do konca tretjega desetletja njihovega življenja. Podobno kot mladostništvo na začetku 20. stoletja je bil prehod v odraslost kot samostojno razvojno obdobje znanstveno opredeljen v psihološki znanstveni literaturi na začetku 21. stoletja, z nekaterimi utemeljenimi argumenti, objavljenimi že v devetdesetih letih predhodnega stoletja.

Urednici te monografije sva se na eni izmed mednarodnih konferenc leta 2006 v Jeni začeli z nemškim kolegom prof. dr. Wolfgangom Friedelmeierjem dogovarjati za mednarodno raziskavo, prvo empirično razvojnopsihološko študijo, v kateri so leto dni kasneje sodelovali tudi slovenski študenti – posamezniki na prehodu v odraslost. Ob isti priložnosti naju je Friedlmeier seznanil s prof. dr. Ulrike Sirsch z Univerze na Dunaju in prof. dr. Chrisom Bjornsenom z Univerze v Longwoodu, s katerima še danes sodelujemo in sta tudi soavtorja pričujoče monografije. Vse od leta 2007, ko sva s prof. dr. Friedelmeierjem in prof. dr. U. Sirsch izvajali skupno raziskavo s študenti v Michiganu, Avstriji in Sloveniji, se v Sloveniji raziskovalno ukvarjamo s psihološkim preučevanjem mladih na prehodu v odraslost. Spoznanja s tega področja vključujemo v izvajanje študijskega procesa na univerzah, in sicer v okviru predavanj, seminarjev, vaj in vključevanja študentov v raziskovalno delo, nekateri pa se odločajo in izvajajo magistrske in doktorske naloge z različno psihološko tematiko v obdobju prehoda v odraslost. V psihološko raziskovalno delo z mladimi na prehodu v odraslost sva pritegnili več slovenskih raziskovalk in raziskovalcev, ugotovitve pa objavljamo v različnih tujih in domačih revijah.

Leta 2011 je izšla prva slovenska psihološka monografija z naslovom *Študenti na prehodu v odraslost* o tem razvojnem obdobju, ki sva jo uredili isti urednici. V šestih letih po njenem izidu pa so se izsledki naših raziskav na področju preučevanja prehoda v odraslost, tudi v okviru mednarodnega znanstvenega sodelovanja, in seveda nova spoznanja tujih avtorjev v različnih deželah, strmo povečevali. Tako v prvem poglavju M. Zupančič in U. Sirsch primerjata ugotovitve psiholoških raziskav z mladimi v različnih evropskih regijah, saj so pred desetletjem v literaturi prevladovali opisi in razlage življenja ter vedenja mladih v specifičnem družbeno-kulturnem kontekstu – v ZDA, kjer je bilo novo razvojno obdobje tudi opredeljeno in utemeljeno. V zadnjih nekaj letih se je pojavilo tudi več kritik opredelitev tega obdobja, njegove univerzalnosti in s tem upravičenosti obravnave prehoda v odraslost kot samostojnega razvojnega obdobja. Te kritike je v drugem poglavju sistematično povzela U. Sirsch. V besedilu tretjega poglavja M. Zupančič in Komidar

predstavljata proces psihološkega osamosvajanja v odnosu do staršev, ki se v sodobnih postmodernih družbah podaljšuje iz mladostništva v prehod v odraslost. Na področju preučevanja tega procesa imamo slovenski raziskovalci posebno vlogo, saj smo oblikovali in validirali prvi merski pripomoček za ocenjevanje razvojno specifičnih vidikov tega procesa v obdobju prehoda v odraslost. Prikazu razvoja tega pripomočka in njegove kratke oblike avtorja posvečata dodatno pozornost. Medosebne razlike v osebnostnih lastnostih prispevajo k mnogim vidikom psihološkega delovanja mladih na prehodu v odraslost. Čeprav je izraznost teh lastnosti razmeroma trajna v času, se tudi spreminjajo. O tem, katere vrste sprememb se odvijajo v obdobju prehoda v odraslost in zakaj, kot tudi o napovedni vrednosti osebnostnih lastnosti za nekatere pomembne razvojne izide, razpravljata T. Kavčič in M. Zupančič v četrtem poglavju. V petem poglavju M. Puklek Levpušček predstavlja socialni, pedagoški in motivacijski kontekst študija, karierne cilje in karierni optimizem mladih na prehodu v odraslost ter prikazuje okoliščine in pričakovanja mladih, ki vstopajo na trg dela. Predstavljen je na študenta osredotočen pristop k učenju in poučevanju, ki omogoča več dejavne udeležbe študentov, samostojno učenje in odgovornost za lastno učenje. V razvojni psihologiji je področje finančne socializacije in upravljanja z osebnimi financami pri mladih novo področje znanstvenega raziskovanja. Na prehodu v odraslost se v ospredje razvojne naloge psihološkega osamosvajanja v odnosu do staršev očitno vpleta tudi finančno osamosvajanje mladih. V Sloveniji že dve leti sodelujemo v mednarodnem raziskovalnem projektu o subjektivnem pojmovanju finančne socializacije, razumevanja, stališč in zadovoljstva pri upravljanju z osebnim denarjem, ki ga koordinira M. Friedelmeier, in poteka še v Avstriji, Švici, na Madžarskem, Portugalskem, v Romuniji in ZDA. V okviru šestega poglavja M. Zupančič, U. Sirsch in M. Poredoš prikazujejo prve rezultate tega mednarodnega projekta, ko primerjajo nekatere ugotovitve med bruci/bruckami in njihovimi starši v Avstriji in v Sloveniji. V zadnjem poglavju Bjornsen predstavi izjemno aktualno družbeno temo – uporabo družbenih medijev. Razpravlja o pomembni vlogi družbenih medijev pri oblikovanju identitete mladih na prehodu v odraslost ter predstavi sodobne izsledke o povezanosti uporabe družbenih omrežij z osebnostjo mladih, njihovimi študijskimi dosežki, kakovostjo medosebnih odnosov in psihološkimi motnjami. Prav tako avtor izpostavi problematiko odvisne uporabe družbenih omrežij, prikritega sledenja podatkom drugih na družbenih omrežjih ter invazivne ali škodljive rabe družbenih omrežij.

Ob koncu se zahvaljujeva vsem, ki so poleg avtorjev pripomogli k izidu te monografije. Najprej se zahvaljujeva recenzentom, izr. prof. dr. Heleni Smrtnik Vitulič, izr. prof. dr. Saši Cecić Erpič in izr. prof. dr. Matiju Svetini, ki se tudi sami raziskovalno ukvarjajo z mladimi na prehodu v odraslost in kot predavatelji razvojnopsiholoških

predmetov razvojno obdobje dobro poznajo. Dalje se zahvaljujeva lektorici Katji Križnik Jeraj, ki je pripomogla k enotnemu in jezikovno pravilnemu zapisu celotnega besedila, in prof. dr. Chrisu A. Bjornsenju za jezikovni pregled angleškega povzetka. Seveda zahvalo dolgujeva tudi Znanstveni založbi Filozofske fakultete Univerze v Ljubljani, ki je omogočila izid monografije. Še posebej dr. Matevžu Rudolfu, ki je s svojim sodelovanjem in učinkovitimi nasveti doprinesel k hitremu in gladkemu postopku izida monografije. Za sodelovanje v raziskavah in pri naboru vzorcev udeležencev v naših empiričnih študijah se zahvaljujeva študentom ljubljanske, mariborske in primorske univerze oz. vsem mladim na prehodu v odraslost in njihovim staršem, ki so tudi sodelovali v raziskavah. Ne navsezadnje so k našim novim ugotovitvam prispevala finančna sredstva Agencije za raziskovalno dejavnost RS, s katerimi smo lahko izvedli dva bilateralna raziskovalna projekta med Slovenijo in Avstrijo in raziskovali psihološke vidike prehoda v odraslost v okviru financiranja programske skupine Uporabna razvojna psihologija.

Red. prof. dr. Maja Zupančič in
red. prof. dr. Melita Puklek Levpušček